

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kowal

w sprawie J. W.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 10 lutego 2017 r.,

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
korzyść skazanego

od postanowienia Sądu Rejonowego w K.

z dnia 12 czerwca 2015 r., sygn. akt IX K .../15/K

o umorzeniu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego

p o s t a n o w i ł:

1. uchylić zaskarżone postanowienie w części umarzającej postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 września 2009r., sygn. akt II K 308/09/P, wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 lipca 2010r., sygn. akt II K 723/09/S oraz wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014r., sygn. akt IX K 989/13/K i sprawę w powyższym zakresie przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K.;

2. nie uwzględnić wniosku o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014r., sygn. akt IX K 989/13/K.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K., rozpoznawał sprawę o wydanie wyroku łącznego wobec J. W. skazanego następującymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w K. z dnia 2 marca 2005 r., sygn. akt II K 1111/04/P, za przestępstwo z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełnione w dniu 3 kwietnia 2004 r., za które wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby, postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z 10 lipca 2006 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

2. Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt II K 2207/04/S, za przestępstwo z art. 284 § 1 k.k., popełnione w dniu 10 maja 2004 r., za które wymierzono mu karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 3 oraz grzywnę w kwocie 60 stawek dziennych po 10 zł stawka, postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 26 października 2007 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

3. Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 września 2007 r., sygn. akt II K 1446/07/S, za przestępstwo z art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełnione w dniu 23 lipca 2007 r., za które wymierzono mu karę 20 stawek grzywny przy ustaleniu stawki dziennej na kwotę 20 zł;

4. Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt II K 308/09/P, za przestępstwo z art. 281 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione w dniu 12 sierpnia 2007 r., za które wymierzono mu karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności;

5. Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt II K 723/09/S, za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k., popełnione w dniu 11 listopada 2008 roku. za które wymierzono mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby oraz grzywnę w wymiarze 150 stawek dziennych w kwocie po 10 zł każda stawka, postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 29 stycznia 2014 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

6. Sądu Rejonowego w K. z dnia 8 listopada 2012 r., sygn. akt II K 784/12/P, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 5 stycznia 2012 r., za które wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz zobowiązano oskarżonego do naprawienia szkody;

7. Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 lipca 2013 r., sygn. akt II K 521/13/P, za przestępstwo z art. 235 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione w dniu 12 lipca 2012 r., za które wymierzono mu karę 5 miesięcy pozbawienia wolności;

8. Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt IX K 989/13/K, na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 5 listopada 2008 r.

Nadto w toku postępowania Sąd ustalił, że wobec J.W. został wydany wcześniej wyrok łączny Sądu Rejonowego w K. z dnia 7 marca 2014 r., sygn. akt XI K 7/14/P, którym orzeczono karę łączną roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności, w miejsce jednostkowych kar orzeczonych w sprawach o sygn. II K 1111/04/P i II K 2207/04/S oraz karę łączną roku pozbawienia wolności w miejsce jednostkowych kar orzeczonych w sprawach o sygn. II K 784/12/P i II K 521/13/P oraz umorzono postępowanie w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym wyroków w sprawach II K 1446/07/S, II K 308/09/P i II K 723/09/S.

Postanowieniem z dnia 12 czerwca 2015 r., sygn. akt IX K 179/15/K Sąd Rejonowy w K. na zasadzie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego wyrok Sądu Rejonowego w K., Wydział IX Karny z dnia 12 listopada 2014 roku, sygn. akt IX K 989/13/K. Ponadto, na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Sąd umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego wyroki:

- Sądu Rejonowego w K. z dnia 2 marca 2005 r., sygn. akt II K 1111/04/P;
- Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt II K 2207/04/S;
- Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 września 2007 r., sygn. akt II K 1446/07/S;
- Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt II K 308/09/P;
- Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt II K 723/09/S;
- Sądu Rejonowego w K. z dnia 8 listopada 2012 r., sygn. akt II K 784/12/P;
- Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 lipca 2013 r., sygn. akt II K 521/13/P;

Na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami postępowania obciążono Skarb Państwa.

Postanowienie to nie zostało zaskarżone i uprawomocniło się w pierwszej instancji w dniu 10 lipca 2015 r. (k. 60).

Kasację od tego postanowienia wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, który zaskarżył orzeczenie w całości na korzyść skazanego J.W.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.) polegające na bezpodstawnym zaniechaniu, pomimo zaistnienia określonych w powyższym przepisie przesłanek, połączenia kar pozbawienia wolności wymierzonych wobec J.W. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt II K 723/09/S oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt IX K 989/13/K.

W konkluzji Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się zasadna w oczywistym stopniu, dlatego też rozpoznana została na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Zaznaczyć przy tym należy, że uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania obejmuje także wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt II K 308/09/P, który nie został co prawda wskazany w skardze, to jednak orzeczenie to było pierwszym chronologicznie w rozumieniu przepisu art. 85 k.k., i w konstrukcji wyroku łącznego powinno być powiązanie z wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt IX K 989/13/K objętym zarzutem kasacyjnym.

Analiza akt sprawy, a w szczególności akt załączonych postępowań objętych postanowieniem w przedmiocie wydania wyroku łącznego nie pozostawia wątpliwości, że wszystkie prawomocne skazania wobec J.W. miały miejsce przed dniem 1 lipca 2015 r., a zatem zastosowanie mają przepisy działu IX Kodeksu karnego w brzmieniu sprzed nowelizacji (art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015

r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2015, poz. 396).

Należy zgodzić się z autorem kasacji, że według stanu prawnego obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r. Sąd Rejonowy pominął w przedmiotowej sprawie możliwość wystąpienia kilku realnych zbiegów przestępstw, na co zresztą zwracał uwagę Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach (zob. uchwała SN z dnia 25 lutego 2005 r., sygn. akt I KZP 36/04, OSNKW 2004, nr 2, poz.13; wyrok SN z dnia 7 listopada 2014 r., sygn. akt IV KK 124/14, Lex nr 1551654). Wskazuje się w nich wyraźnie, że „przy kolejnych zbiegach obejmujących drugą, trzecią, itd. grupę przestępstw, wyjściowym punktem odniesienia będzie ten chronologicznie „pierwszy wyrok”, zamykający kolejne grupy przestępstw pozostających w zbiegu” oraz że przy ocenie realnego zbiegu należy mieć na uwadze, czy sprawca „kolejnych przestępstw dopuszcza się po wydaniu wobec niego wyroku (kolejnych wyroków), czy przed nim (nimi)”. Przez wskazany w art. 85 k.k. wymóg, wedle którego połączeniu mogą podlegać jedynie kary orzeczone za przestępstwa popełnione „zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw” należy zatem rozumieć, nie jako w ogóle pierwszy, funkcjonujący jeszcze na gruncie prawnym wyrok skazujący, wydany wobec danej osoby, lecz chronologicznie pierwszy wyrok, który zamyka daną grupę przestępstw pozostających w realnych zbiegu.

W sprawie niniejszej, przy uwzględnieniu dziewięciu opisanych przez Sąd wyroków, w oparciu o określone przez ustawodawcę w art. 85 k.k. warunki zbiegu przestępstw, możliwym było utworzenie kilku zbiegów skazań, przy czym co do części z nich postępowanie toczyło się i zostało prawomocnie zakończone poprzez wydanie wyroku łącznego z dnia 7 marca 2014 r., sygn. akt XI K 7/14, co też słusznie podkreśla skarżący w kasacji. Niemniej poza układem temporalnym poszczególnych skazań przy rozważaniu możliwości wydania wyroku łącznego warunkiem koniecznym jest wystąpienie w wyrokach jednostkowych kar tego samego rodzaju albo innych podlegających łączeniu. I tak, pierwszy zbieg, obejmował skazania w sprawach II K 1111/04/P oraz II KK 2207/04/S (pkt 1 i 2), jednakże wobec połączenia tych skazań w poprzednim wyroku łącznym z dnia 7 marca 2014 r., sygn. akt XI K 7/14 oraz braku potrzeby wydania w tym zakresie

nowego wyroku łącznego (art. 575 § 1 k.p.k. *a contrario*) postępowanie w tej części zostało słusznie umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Tożsama sytuacja zaistniała w przypadku trzeciego zbiegu, tj. skazań w sprawach o sygnaturach akt II K 784/12/P oraz II K 521/13/P (pkt 6 i 7), w odniesieniu do których w wyroku łącznym z dnia 7 marca 2014 r. orzeczono karę łączną roku pozbawienia wolności. Natomiast drugi przyjęty w tym wyroku zbieg obejmował skazania w sprawach: II K 1446/07/S i II K 308/09/P (pkt 3 i 4), przy którym Sąd uznał, że wystąpiła przeszkoda procesowa do wymierzenia kary łącznej, albowiem orzeczone tymi wyrokami kary jednostkowe grzywny i pozbawienia wolności nie podlegały łączeniu, co skutkowało umorzeniem postępowania w przedmiocie podjęcia tych skazań poprzednim wyrokiem łącznym z dnia 7 marca 2014 r., sygn. akt XI K 7/14. Jednocześnie słusznie w wywiezionej kasacji dostrzeżono, że nie było przeszkód procesowych do połączenia w ramach kary łącznej kar orzeczonych w sprawach II K 723/09/S oraz II K 989/14 (pkt 5 i 8). W ocenie prokuratora w konfiguracji czasowej dotyczącej tych skazań, pierwszym chronologicznie był wyrok z dnia 13 lipca 2010 r. (II K 723/09/S), jako że skazanie późniejszym wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014 r. (IX K 989/13) dotyczyło przestępstwa popełnionego w dniu 5 listopada 2008 r., a więc zanim wydano wyrok Sądu Rejonowego w K. w sprawie II K 723/09/S i te dwa skazania mogły zostać objęte karą łączną. Jednocześnie skazania te nie były uprzednio objęte wymienionym wyrokiem łącznym sygn. akt XI K 7/14 z przyczyn oczywistych, ponieważ wyrok w sprawie IX K 989/13 wydano po dacie poprzedniego wyroku łącznego. Argumentację Prokuratora Sąd Najwyższy podzielił, z tym zastrzeżeniem, że to nie wyrok Sądu Rejonowego w K. w sprawie II K 723/09/S, a orzeczenie wskazane w pkt 4, tj. wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt II K 308/09/P było pierwszym chronologicznie. Należy bowiem zwrócić uwagę, że wyrok ten był co prawda objęty postępowaniem o wydanie wyroku łącznego w sprawie o sygn. akt XI K 7/14, a to z powodu kar nie podlegających łączeniu z wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 września 2007 r., sygn. akt II K 1446/07/S, postępowanie to zostało umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Oczywistym jest, że powaga rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.) w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego stanowi przeszkodę do

wydania wyroku łącznego. Dotyczy to jednak wyłącznie sytuacji, gdy przedmiotem takiego wcześniejszego postępowania były wszystkie tożsame wyroki, co do których zapadło prawomocne orzeczenie rozstrzygające kwestie orzeczenia kary łącznej. Jeżeli natomiast wyroki te, w różnym układzie, były przedmiotem dwóch, lub więcej, postępowań o wydanie wyroku łącznego, ale w żadnym z tych postępowań zakresem orzekania nie były objęte wszystkie wydane wobec skazanego wyroki, to oczywiste jest, że nie można mówić o istnieniu przeszkody ujętej w treści art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 28 grudnia 2005 r., II AKz 308/05, LEX nr 166034). Dobitnie zresztą podkreślił to Sąd Najwyższy wskazując w jednym z orzeczeń, że w układzie procesowym, w którym sąd uprawniony do wydania wyroku łącznego rozważał możliwość orzeczenia kary łącznej za przestępstwa popełnione w warunkach temporalnych, określonych w art. 85 k.k. (a więc pozwalających na wymierzenie kary łącznej) i połączył - węzłem kary łącznej - kary wymierzone za niektóre z tych przestępstw, zaś odmówił połączenia kar wymierzonych za inne przestępstwa pozostające w zbiegu realnym, co znalazło wyraz w częściowym umorzeniu postępowania na podstawie art. 572 k.p.k., nie dochodzi do naruszenia zasady *ne bis in idem* także w sytuacji, gdy wymierzona kara łączna obejmuje skazania jedynie za te przestępstwa, które zostały już objęte wyrokiem łącznym uprzednio wydanym. W takiej sytuacji procesowej przedmiotem rozważań, a następnie przedmiotem rozstrzygnięcia sądu nie była ta sama kwestia, która została już uprzednio prawomocnie rozstrzygnięta (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2007 r., sygn. akt II KK 381/06, OSNKW 2007/4/34).

Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w sprawie niniejszej, wobec pojawienia się po wydaniu poprzedniego wyroku łącznego kolejnego wyroku jednostkowego podlegającego łączeniu i związanej z tym potrzeby wydania kolejnego wyroku łącznego w rozumieniu art. 575 § 1 k.p.k. Pozostające do rozważenia w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym orzeczenia Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt II K 308/09/P, Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt II K 723/09/S oraz Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt IX K 989/13/K nie były uprzednio w takiej konfiguracji objęte prawomocnym rozstrzygnięciem w zakresie

kary łącznej w wyroku łącznym. Dlatego nie można w tym układzie procesowym mówić o istnieniu przeszkody ujętej w treści art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Z powyższych przyczyn trzeba stwierdzić, że Sąd Rejonowy dopuścił się w zaskarżonym orzeczeniu rażącej obrazy materialnego prawa karnego, która w istotny sposób zaważyła na treści zaskarżonego postanowienia. To zaś nakazuje uchylić orzeczenie Sądu *meriti* i przekazać tę sprawę we wskazanym zakresie do ponownego rozpoznania temu sądowi.

Przy ponownym jej rozpatrywaniu Sąd winien mieć na uwadze wskazane wyżej zapatrywanie prawne i przy wydaniu orzeczenia zastosować art. 85 k.k. uwzględniając jego prawidłową wykładnię. Jak słusznie podkreślił skarżący przepis art. 85 k.k. z dniem 1 lipca 2015 r. uległ istotnym przekształceniom. Między innymi z § 1 art. 85 k.k. wyeliminowano warunek „...zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny..” Jednak w ponownym orzekaniu Sąd winien pamiętać o treści art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.396), który stanowi, że znowelizowanych przepisów rozdziału IX Kodeksu karnego dotyczących zbiegu przestępstw oraz łączenia kar i środków karnych, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Zatem przepis ten w realiach niniejszej sprawy wyłącza stosowanie art. 4 § 1 k.k. i nakazuje orzekać według przepisów obowiązujących poprzednio.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił natomiast wniosku skarżącego o wstrzymanie wykonania kary orzeczonej w sprawie Sądu Rejonowego w K. o sygn. akt IX K 989/13/K. Wniosek ten nie dotyczył wstrzymania orzeczenia zaskarżonego kasacją lecz innego orzeczenia, tj. wyroku jednostkowego stanowiącego przedmiot rozpoznania w sprawie o wydanie wyroku łącznego. W takiej sytuacji stosownie do treści art. 532 § 1 k.p.k. wstrzymanie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt IX K 989/13/K byłoby dopuszczalne tylko w sytuacji, gdy wykonanie tego orzeczenia zależy od rozstrzygnięcia kasacji.

Ponieważ w zakresie w jakim po rozpoznaniu kasacji przekazano sprawę do ponownego rozpoznania znajdują zastosowanie wyłącznie przepisy Kodeksu karnego w jego brzmieniu sprzed 1 lipca 2015 r., to w świetle tych regulacji uwzględnienie kasacji prokuratora nie ma wpływu na wykonanie wyroku jednostkowego w sprawie IX K 989/13/K, który będzie objęty postępowaniem ponownym o wydanie wyroku łącznego. Wprawdzie termin rozpoczęcia wykonywania kary pozbawienia wolności orzeczonej wskazanym wyrokiem jednostkowym jest stosunkowo nieodległy, jednak okoliczność, iż wchodzące w rachubę kary jednostkowe zostały wykonane w części lub nawet w całości, nie eliminuje możliwości orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym. Wynika to wprost z mającej zastosowanie w sprawie niniejszej regulacji art. 92 k.k. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw zgodnie z którym wydaniu wyroku łącznego nie stoi na przeszkodzie, że poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane.

Mając to wszystko na uwadze orzeczono jak na wstępie.

kc